

GELİŞİMSEL DİL BOZUKLUĞU (GDB) BİLGİ NOTU

GDB hakkında bilmeniz gereken üç şey

1. Gelişimsel Dil Bozukluğu, bir çocuğun veya yetişkinin sözel dili konuşmada ve / veya anlamada zorluk yaşamasıdır.
2. GDB, her 14 çocuktan yaklaşık 1'inde görülen, okuma-yazmayı, öğrenmeyi, arkadaşlığı ve duygusal yaşamı etkileyen pek tanınmayan bir bozukluktur.
3. Dil ve konuşma terapistleri ve öğretmenler gibi bu konuda uzman kişilerden destek almak fark yaratabilir.

GDB: Tanısal terminoloji, sıklık ve nedenler

- **Terminolojide uzlaş:** Gelişimsel Dil Bozukluğu tanı teriminin kullanılması önerisi, bu uzlaşya nasıl varıldığıının açıklaması ile yayınlanmıştır (Bishop ve ark., 2016; 2017).
- **Sıklık:** GDB, her 14 çocuktan yaklaşık 1'ini etkiler. Son dönemde Birleşik Krallık'ta yapılan bir epidemiyolojik çalışmada (SCALES çalışması, Norbury ve ark. 2016), çocukların % 7,5'inde, eşlik eden başka bir biyomedikal durum (otizm, zihin engeli, işitme engeli gibi) olmadan GDB bulunduğu ortaya koyulmuştur.
- **Nedenler:** GDB genellikle kalıtsaldır. İkiz araştırmaları, genetiğin GDB üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu göstermektedir, ancak bu belirli bir mutasyondan ziyade birçok genin birleşik etkisini yansıtmaktadır (Bishop, 2006). Öte yandan, bu duruma çocuklarıyla yeterince konuşmayan ebeveynlerin neden olduğuna dair popüler görüşü destekleyen bilimsel bir kanıt yoktur.
- **Nörobiyoloji:** Çoğu vakada bir beyin hasarı olduğuna dair bir kanıt yoktur; farklı beyin bölgelerinin büyüklüğü ve gri madde oranlarında hafif farklılıklar olabilir, ancak bu çocuktan çocuğa değişir. Halen GDB için bir "biyo-ışaret" bulunmamaktadır (Leonard ve ark., 2006).

GDB: Eşlik eden güçlükler

- **Diğer klinik durumlarla ilişkisi:** GDB genellikle DEHB (Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu) ve disleksi ile birlikte ortaya çıkar. Aynı zamanda, hafif otizm ile kesişme gösterdiği konusunda çok fazla tartışmaya konu olmuştur (Bishop, 2008). Birçok GDB'li çocukta, otizmin karakteristik özelliklerinden olan sosyal sorunlar görülmez, ancak bazıları hafif otistik özellikler gösterebilmektedir. Bununla birlikte, tanılanmış GDB'li ve otizimli çocuklar için sunulan destekler arasında belirgin bir farklılık vardır. Bu farklılık, hem disleksi hem de otizmin bozukluk olarak kabul edildiği yetişkinlikte GDB hakkındaki düşük toplumsal farkındalığa rağmen devam eder.
- **Okuryazarlık ve akademik başarı:** GDB ve disleksi arasında yakın ilişki vardır (Bishop ve Snowling 2004). GDB'li birçok çocuk aynı zamanda disleksi kriterlerini karşılamaktadır (McArthur ve ark, 2000). Bu çocuklar doğru bir şekilde okusalar bile, okuduklarını anlamada sıklıkla problemler yaşarlar (Stothard ve ark., 2010). Bu problemler sık sık gözden kaçırılır ve okuduğunu anlama problemleri öğretmenler tarafından yaramazlık veya dikkatsizlik gibi yanlış şekilde yorumlanabilmektedir. Çünkü öğretmenler, eğitimlerinde GDB konusunda bir bilgilendirme almamaktadırlar.

- **Akranlarla yaşanan sosyal güçlükler:** Kendini akıcı bir şekilde ifade edebilme ve başkalarının söylediklerini hızlı bir şekilde kavramanın, sosyal ilişkiler üzerinde büyük bir etkisi vardır. Manchester Dil Çalışması, 16 yaşındaki GDB'li bireylerin % 40'ının akranlarıyla etkileşimlerinde zorluk yaşadıklarını tespit etmiştir (St. Clair, Pickles, Durkin ve Conti-Ramsden, 2011), yine bu 16 yaş grubunun % 50'si çocukluk çağında akran zorbalığına maruz kalmaktadır (tipik gelişen akran grubunda bu oran % 25'den azdır) ve % 13'ü çocukluk çağından itibaren düzenli zorbalık yaşamaktadır (Knox ve Conti-Ramsden, 2003). GDB'nin yetişkinler ve akranları tarafından daha iyi anlaşılması bu olumsuz sonuçların önlenmesine yardımcı olabilir.

GDB: İstihdam ve Zihin Sağlığı

- **İstihdam:** GDB oldukça ciddiye alınması gereken bir durumdur; çünkü bu durum yetişkinlikte bağımsız iş yapamama ve işsizlik riskini artırabilir (Conti-Ramsden ve Durkin, 2008). Bununla birlikte, daha hafif problemleri olan kişiler genellikle bir iş sahibi olabilirler, ancak bu işler çoğunlukla vasıfsız niteliktedirler(Whitehouse ve ark., 2009). GDB'nin okullarda daha iyi tanınması, çocukların yeteneklerinin geliştirilmesine ve teşvik edilmesine olanak sağlar, bu sayede geleneksel akademik sonuçları iyi olmasa da göz ardı edilmezler.
- **Zihin Sağlığı:** Hafif GDB'li çocuklar daha az oranda güçlük yaşarlar. Buna karşılık, dil bozukluğu devam eden çocukların yaklaşık üçte ikisi (% 64) bazı dışsallaştırma davranışları (örneğin diğer çocuklarla kavga etme gibi saldırganlık davranışları) ve/veya içselleştirme zorlukları (örneğin geri çekilme: yalnızlık, tek başına oynama eğilimi) sergileyebilmektedir (Conti-Ramsden ve Bot, 2004). Neyse ki, bu zorlukların ergenlik çağında sıklıkla ortadan kalktığı görülmektedir (St. Clair ve ark., 2011), ancak GDB'li gençler tipik gelişen yaşlılarına göre iki buçuk kat daha fazla depresyon belirtileri gösterebilmektedir (Conti-Ramsden ve Botting, 2008). Diğer yandan, çocukların psikolojik sorunlarına yönelik terapilerin çoğu, GDB'li çocuklar için uygun olmayabilecek 'konuşmaya dayalı' terapilerdir.

GDB: Müdahale

- **Müdahale:** Müdahalelerin etkili olabilmesi için yüksek bir kalite ve yeterli bir süreye sahip olmaları gerekir – bu konuda artan sayıda ve ümit verici yeni müdahale yöntemleri geliştirilmektedir (Law ve ark., 2015). Nitekim, okullarda yapılan sağlam kontrollü çalışmalar, bu konuda eğitim ve destek almış asistan öğretmenler tarafından yapılan müdahalelerin dil (Fricke ve ark., 2013; 2017) ve okuryazarlık (Bowyer-Crane ve diğerleri, 2008) konusunda önemli kazanımlar sağlayabileceğini göstermiştir. Bazı çocukların, terapiye rağmen sürmesi muhtemel dil problemleri için daha uzun süreli müdahaleye ihtiyaçları vardır (Boyle v ark., 2010). Araştırmalar, sözel dili anlamaya yönelik terapilerin özellikle zor olduğunu göstermiştir.

GDB: Kamuoyunda tanınma ve Gelişimsel Dil Bozukluğu Farkındalığını Arttırma(GDBFA) kampanyası

- **Tarih ve terminoloji:** Çocukların dil problemleri yaklaşık 200 yıldır tanımlanmaktadır (Gall 1822). 'Gelişimsel afazi' buna yönelik kullanılan ilk terimlerdenidir ancak daha sonra araştırma ve uygulamada birçok farklı terim (özgül dil bozukluğu, birincil dil bozukluğu) kullanılmıştır (Dockrell, 2006). Gelişimsel Dil Bozukluğu terimi uzun yıllardan beri mevcuttur, ancak 2017'de yayınlanan yeni tavsiyeler, bu terimin nasıl kullanılmalı gerektiği konusunda net kılavuzlar sunar ve diğer terminolojiye göre neden tercih edildiğini de açıklar.

- **GDB'nin toplumda daha iyi tanıtılması ihtiyacı:** GDB'nin sıklığı ve ciddiyetine ilişkin toplumda farkındalık düşüktür ve bu durum bu konuda yapılan araştırma oranlarına da yansımıştır (Bishop, 2010). GDBFA (eski adıyla RALLI) kampanyası, GDB ile ilgili temel bilgilerin farkındalığını bir YouTube kanalı, web sitesi ve destekleyici materyallerle arttırmak için çabalar.

References

- Bishop, D. V. M. (2006). What causes specific language impairment in children? *Current Directions in Psychological Science*, 15, 217-221.
- Bishop, D. V. M. (2008). Specific language impairment, dyslexia, and autism: Using genetics to unravel their relationship. In C. F. Norbury, J. B. Tomblin & D. V. M. Bishop (Eds.), *Understanding developmental language disorders: from theory to practice* (pp. 67-78). Hove: Psychology Press.
- Bishop, D. V. M. (2010). Which neurodevelopmental disorders get researched and why? *PLOS One*, 5(11), e15112.
- Bishop, D. V. M., Clark, B., Conti-Ramsden, G., Norbury, C. F., & Snowling, M. J. (2012). RALLI: An internet campaign for raising awareness of language learning impairments. *Child Language Teaching & Therapy*, 28(3), 259-262. doi:10.1177/0265659012459467. pdf here: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0265659012459467>
- Bishop, D. V. M., & Snowling, M. J., (2004) Developmental Dyslexia and Specific Language Impairment: The same or different? *Psychological Bulletin*. 130 (6), 858-886.
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & The CATALISE Consortium. (2016). [CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study](#). Identifying language impairments in children. *PLOS One*, 11(7), e0158753. doi:10.1371/journal.pone.0158753
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & The CATALISE Consortium. (2017). [Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology](#). *Journal of Child Psychology & Psychiatry*. doi:10.1371/journal.pone.0158753
- Boyle, J., McCartney, E., O'Hare, A., & Law, J. (2010). Intervention for mixed receptive-expressive language impairment: a review. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 52(11), 994-999. doi:10.1111/j.1469-8749.2010.03750.x
- Bowyer-Crane, C., Snowling, M.J., Duff, F.J., Fieldsend, E., Carroll, J.M., Miles, J., Götz, K., & Hulme, C. (2008) Improving Early Language and Literacy Skills: Differential Effects of an Oral Language versus a Phonology with Reading Intervention. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 49, 422-432
- Conti-Ramsden, G., & Botting, N. (2004). Social difficulties and victimization in children with SLI at 11 years of age. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 47, 145-161.
- Conti-Ramsden, G., & Durkin, K. (2008). Language and independence in adolescents with and without a history of Specific Language Impairment (SLI). *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 51, 70-83.
- Dockrell JE, Lindsay G, Letchford C, and Mackie C (2006) Educational provision for children with specific speech and language difficulties: Perspectives of speech and language therapy managers. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 41, 423-40.
- Fricke, S., Bowyer-Crane, C., Haley, A.J., Hulme, C. & Snowling, M.J., (2013) Efficacy of language intervention in the early years. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 54(3), 280-290.
- Gall, F. J. (1822), *Sur les fonctions du cerveau et sur celles de chacune de ses parties: avec des observations sur la possibilité de reconnaître les instincts, les penchans, les talens, ou les dispositions morales et intellectuelles des homes et des animaux, par la configuration de leur cerveau et de leur tête*. Paris: J.B. Bailliere.
- Knox, E., & Conti-Ramsden, G. (2003). Bullying risks of 11-year-old children with specific language impairment (SLI): does school placement matter? *International Journal of Language & Communication Disorders*, 38(1), 1-12.

- Law, Roulstone, & Lindsay, 2015 Integrating external evidence of intervention effectiveness with both practice and the parent perspective: development of 'What Works' for speech, language and communication needs. *Developmental Medicine & Child Neurology* 2015, 57(3), 223-228.
- Leonard, C., Eckert, M., Given, B., Virginia, B., & Eden, G. (2006). Individual differences in anatomy predict reading and oral language impairments in children. *Brain*, 129(12), 3329-3342.
- McArthur, G. M., Hogben, J. H., Edwards, V. T., Heath, S. M., & Mengler, E. D. (2000). On the 'specifics' of specific reading disability and specific language impairment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41, 869-874.
- Norbury, C. F., Gooch, D., Wray, C., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., ... Pickles, A. (2016). The impact of nonverbal ability on prevalence and clinical presentation of language disorder: evidence from a population study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12573>
- St Clair, M. C., Pickles, A., Durkin, K., & Conti-Ramsden, G. (2011). A longitudinal study of behavioral, emotional and social difficulties in individuals with a history of specific language impairment (SLI). [Article]. *Journal of Communication Disorders*, 44(2), 186-199.
- Stothard, SE., Hulme, C, Clarke, P., Barmby, P, Snowling, M. J. (2010) YARC York Assessment of Reading for Comprehension (Secondary). GL Assessment.
- Whitehouse, A. J. O., Line, E. A., Watt, H. J., & Bishop, D. V. M. (2009). Qualitative aspects of developmental language impairment relates to language and literacy outcome in adulthood. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 44, 489-510.